

Sygn. akt IV Ka 687/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Legnicy - IV Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Lech Mużyło (spr.)
Sędziowie	SSO Barbara Gabrysz SSO Marek Poddębniak
Protokolant	referent stażysta Angela Bobrowska

przy udziale Prokuratora Prok. Rej. del. do Prok. Okręg. Agaty Horbal-Żądło

rozpoznał sprawę **J. K.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 270 § 1 kk

P. N. oskarżonego o przestępstwo z art. 270 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionych przez obrońców oskarżonych

od wyroku Sądu Rejonowego w Legnicy

z dnia 24 października 2014 r. sygn. akt II K 846/13

zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonych **J. K.**

i **P. N.** uchyla i na podstawie art. 1 § 2 kk w zw. z art.

17 § 1 punkt 3 kpk postępowanie karne wobec oskarżonych umarza a koszty tegoż postępowania zalicza na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

J. K. został oskarżony o to, że w dniu 24 lutego 2012r. przed Sądem Rejonowym w Legnicy posłużył się jako autentycznym sfałszowanym dokumentem w postaci pełnomocnictwa z dnia 13.10.2010 r. upoważniającym go do odbioru pieniędzy w kwocie 20. 000 zł od M. D.,

tj. o czyn z art. 270 § 1 kk.

P. N. został oskarżony o to, że w dniu 19 czerwca 2012r. w L. będąc prawidłowo pouczonej o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, przesłuchiwany podczas rozprawy w Sądzie Rejonowym w Legnicy w charakterze świadka zeznał nieprawdę

o okolicznościach sporządzenia pełnomocnictwa z dnia 13.10.2010 r. udzielonego J. K. i złożenia pod tym dokumentem podpisu przez B. K.,

tj. o czyn z art. 233 § 1 kk.

Sąd Rejonowy w Legnicy wyrokiem z dnia 24 października 2014r.

w sprawie o sygn. akt II K 846/13 **oskarżonych J. K.**

i P. N. uznał za winnych popełnienia zarzucanych im czynów i za czyny te skazał:

- **oskarżonego J. K.** na mocy art. 270 § 1 kk i art. 34 kk i art. 35 § 1 kk skazał go na 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazane przez Sąd w wymiarze 20 godzin miesięcznie,

- **oskarżonego P. N.** na mocy art. 233 § 1 kk przy zastosowaniu art. 58 § 3 kk i art. 34 kk i art. 35 § kk skazał go na miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazane przez Sąd w wymiarze godzin miesięcznie.

Na mocy art. 627 kpk i art. 2 ustawy o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa w części koszty postępowania w kwotach po 90 złotych, nadto wymierzył im opłaty w kwotach po 120 złotych oraz zasądził od oskarżonych kwoty po 600 złotych na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. D. tytułem zwrotu poniesionych kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacjami obrońcy oskarżonych.

Obrońca oskarżonego P. N. zarzucił **błąd**

w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia poprzez błędne ustalenia że stopień społecznej szkodliwości czynu zarzucanego oskarżonemu jest znaczny, a tym samym stopień społecznej szkodliwości czynu zarzucanego oskarżonemu jest znaczny, a tym samym uzasadnia wymierzenie kary ograniczenia wolności w sytuacji gdy, mając na uwadze fakt, iż zeznania złożone w toku postępowania cywilnego przed Sądem Rejonowym w Legnicy w sprawie I C 148/12, w ogóle nie miały wpływu na treść wydanego orzeczenia, a tym samym okoliczność ta rzutuje na społeczną szkodliwość, który jest w stopniu nieznacznym.

Stawiając taki zarzut wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zastosowanie wobec P. N. w oparciu o art. 66 §1 kk warunkowego umorzenia postępowania na okres próby wynoszący 1 rok.

Natomiast **obrońca oskarżonego J. K.** zarzucił:

1. **obrazę przepisów postępowania**, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, polegającą na:

a) naruszenie przepisu art. 198 § 1 kpk polegającą na udostępnieniu biegłemu sądowemu J. F. akt sprawy w zakresie szerszym niż niezbędne do wydania opinii, poprzez udostępnienie biegłemu również akt postępowania oznaczonych przez Sąd Rejonowy

w Legnicy sygn. akt I C 148/12, w tym opinii biegłej sądowej E. S. z dnia 05 listopada 2012 roku, co spowodowało bardzo znaczne wątpliwości co do samodzielności ustaleń poczynionych przez biegłego sądowego J. F., w sytuacji, w której biegłemu winien być udostępniony wyłącznie materiał kwestionowany i materiał porównawczy,

b) naruszenie przepisów art. 7 oraz 8 kpk polegające na uchybieniu zasadzie swobodnej ocenie dowodów oraz zasadzie samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego poprzez zaniechanie przez Sąd I instancji poczynienia własnych ustaleń i oparcie się w całości na środku dowodowym w postaci opinii biegłego sporządzonej w toku postępowania pierwszoinstancyjnego,

c) naruszenie przepisu art. 201 kpk poprzez zaniechanie powołaniu innego biegłego w zakresie pismoznawstwa w sytuacji, w której opinia biegłego sądowego J. F. nie posiada waloru pełności i jasności, wobec pominięcia szczegółowego rozważenia kwestii wpływu stanu zdrowia B. K. na kształt składanego podpisu

w kontekście terminalnej fazy choroby nowotworowej,

d) naruszenie przepisu art. 424 § 1 pkt 1 kpk poprzez pominięcie sporządzania obligatoryjnego elementu uzasadnienia wyroku w zakresie, w jakim Sąd Rejonowy nie określił, dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych, w szczególności zeznań świadka L. K.,

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, poprzez nieprawidłowe ustalenie, że J. K. dnia 24 lutego 2012 r. posłużył się jako autentycznym sfałszowanym dokumentem w postaci pełnomocnictwa

z dnia 13 października 2010 r., w sytuacji, w której kompleksowa ocena materiału dowodowego oraz wszelkich okoliczności sprawy winna doprowadzić Sąd Rejonowy do wniosku, że oskarżony zarzuconego mu przestępstwa nie popełnił.

Stawiając takie zarzuty wniósł o uniewinnienie J. K.

w sytuacji, w której Sąd Okręgowy na podstawie przeprowadzonego postępowania uzna, że J. K. nie popełnił zarzucanego przestępstwa; oraz wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania celem dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu pismoznawstwa (grafologii), któremu zostanie przedstawiony wyłącznie materiał kwestionowany oraz materiał porównawczy, z wyłączeniem opinii dotychczas sporządzonych

oraz informacji o ich treści oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego medyka sądowego na okoliczność oceny wpływu postępującej choroby na możliwość nakreślenia podpisu przez B. K. w dacie 13 października 2010 r., ewentualnie wniósł na podstawie przepisu art.

427 § 3 kpk o dopuszczenie i przeprowadzenie przez Sąd Odwoławczy dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu pismoznawstwa (grafologii), któremu zostanie przedstawiony wyłącznie materiał kwestionowany oraz materiał porównawczy, z wyłączeniem opinii dotychczas sporządzonych oraz informacji o ich treści oraz o uniewinnienie J. K. od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Złożone w tej sprawie apelacje co do zasady należało uznać za uzasadnione.

Sąd Rejonowy jak wynika z lektury pisemnych motywów zaskarżonego wyroku skoncentrował swoją uwagę na elementach przedmiotowych zarzucanych obu oskarżonym czynów, eksponując opinię biegłego grafologa, która w zasadzie stanowiła kluczowy dowód stanowiący podstawę poczynionych w tej sprawie ustaleń faktycznych.

Taka ocena dowodów, jakkolwiek od strony formalnej nie może budzić większych zastrzeżeń, to jednak pozostaje niewystarczająca, albowiem pomija szerszy kontekst okoliczności, które mają istotny wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości każdego z tych czynów.

Odnosząc się szczegółowo do tej kwestii tytułem przypomnienia należy poczynić kilka uwag natury ogólnej dotyczących definicji przestępstwa na tle obowiązującego kodeksu karnego – ułatwi to bowiem dalsze rozważania odnośnie karygodności zachowań, które są przedmiotem tej sprawy.

Z przepisu art. 1 § 1 kk wynika, że przestępstwem jest czyn zabroniony pod groźbą kary, przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, przy czym czyn ten musi być zawiniony przez sprawcę (art. 1 § 3 kk), a jego szkodliwość społeczna być wyższa aniżeli znikoma (art. 1 § 2 kk) – (por. Kodeksy karne z komentarzem – wszystkie).

W celu zapewnienia jednolitej interpretacji pojęcia społecznej szkodliwości czynu i ustalenia elementów wpływających na ocenę jego stopnia kodeks karny w art. 115 § 2 kk wprowadza katalog okoliczności decydujących w tym zakresie.

Dotyczą one zarówno strony przedmiotowej jak i podmiotowej czynu zabronionego i stanowią zamknięty krąg, przy czym okoliczności tych nie można ujmować kumulatywnie, albowiem siłą rzeczy nie aktualizują się one jednocześnie (por. J. Giezek, Komentarz do części ogólnej kodeksu karnego, Lex).

Przesłanki te mają charakter ocenny, a rozumieć je należy ogólnie rzecz biorąc – w następujący sposób:

1. rodzaj i charakter naruszonego dobra:

- chodzi tu o dobro prawnie chronione, w które godzi czyn zabroniony, przy czym pomocna w ocenie „wagi” jest przyjęta w Kodeksie karnym – aksjologia wyrażająca ocenę dóbr chronionych z „części szczególnej”, kodeksu w postaci gradacji tych dóbr pod względem rodzajowym, a więc w pierwszej kolejności bezpieczeństwo państwa zewnętrzne i wewnętrzne, potem życie i zdrowie człowieka, jego wolność, cześć itd.

O charakterze dobra chronionego prawem mogą także decydować rodzaje szkód np., czy są one trwałe, czy też odwracalne.

2. rozmiar wyrządzonej szkody lub grożącej szkody – przez co należy rozumieć oprócz szkody majątkowej także inny jej rodzaj, taki jak uszczerbek w pozostałych dobrach chronionych prawem.

3. sposób i okoliczności popełnienia czynu – charakteryzują zarówno popełniony czyn jak i osobę sprawcy np. działanie okrutne, uporczywe, złośliwe, planowane, albo odwrotnie podjęte spontanicznie pod wpływem emocji, niewłaściwego zachowania innej osoby, prowokacji itp.

4. waga naruszonych przez sprawcę obowiązków - wchodzi w grę wówczas, gdy na sprawcy ciążyły określone obowiązki natury prawnej, czyn zaś polegał na ich zaniechaniu.

5. postać zamiaru – określenie to nawiązuje do opisanego w art. 9 § 1 kk zamiaru bezpośredniego i ewentualnego, a także dopuszczalne przez orzecznictwo i doktrynę formy tego zamiaru: przemyślany (dolus premeditatus) i nagły (dolus repentinus).

6. motywacja sprawcy – jest to pojęcie obejmujące całokształt elementów intelektualnych i emocjonalnych kształtujących nastawienie sprawy i objaśniających dlaczego dopuścił się przestępstwa (np. niskie pobudki, pobudki zasługujące na uwzględnienie).

7. rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopnia ich naruszenia – jest to kryterium wartościowania przestępstw popełnionych z winy nieumyślnej (por. wyrok SA w Gdańsku z 30.01.2014 r. sygn. akt II Aka 7/14, Lex).

Przenosząc niniejsze uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy w sposób błędny ocenił stopień społecznej szkodliwości przypisanych oskarżonemu czynów. W szczególności trudno w ich zachowaniu dopatrzeć się niezbędnego dla bytu każdego przestępstwa elementu karygodności.

I tak przechodząc do szczegółowej analizy gdy chodzi o rodzaj i charakter naruszonego dobra, to trzeba pamiętać, że czyny z art. 233 § 1 kk i 270 § 1 kk umiejscowione są kolejno w Rozdziałach XXX i XXXIV kodeksu karnego (łącznie rozdziałów jest 37) co w świetle kodeksowej gradacji dóbr chronionych prawem wskazuje, że według ustawodawcy „waga” tych przestępstw jakkolwiek istotna to do najwyższych nie należy. Oczywiście ocena taka sama w sobie nie daje podstaw do bagatelizowania tych czynów – pozwala jednak niejako wstępnie oceniać stopień ich społecznej szkodliwości w zamyśle prawodawcy.

Oceniając sprawę w tym aspekcie trzeba też pamiętać, że oskarżonemu J. K. zarzucono popełnienie czynu z art. 270 § 1 kk

w łagodniejszej przewidzianej treści tego przepisu postaci, a mianowicie – posłużenia się sfałszowanym dokumentem – co rzecz jasna dodatkowo obniża negatywną wymowę jego zachowania.

Jeżeli chodzi o zachowania oskarżonych w kontekście rozmiaru wyrządzonej, bądź – grożącej szkody – to jakkolwiek z uwagi na przedmiot ochrony (dobro wymiaru sprawiedliwości – art. 233 § 1 kk i wiarygodność dokumentów – art. 270 § 1 kk) szkodę taką trudno w namacalny sposób zdefiniować, tym niemniej nie można abstrahować od tego rodzaju bezspornych faktów jak to, że wolą będącej u schyłku życia B. K. było odzyskanie kwoty 20.000 zł, którą pożyczyła M. D.,

a oskarżonego J. K. darzyła dużym zaufaniem, powierzając mu prowadzenie wszystkich swoich spraw łącznie z tymi o charakterze finansowym. Co więcej w dacie posłużenia się przez oskarżonego przedmiotowym upoważnieniem był on prawowitym jedynym spadkobiercą B. K. albowiem dziedziczył na podstawie testamentu.

Z kolei oskarżony P. N. był jedynie świadkiem sytuacji

w jakiej sporządzono przedmiotowe upoważnienie. Złożył na nim swój podpis na prośbę zarówno oskarżonego J. K. jak i B. K.. Wiedział przy tym, że wolą chorej B. K. jest odzyskanie należnych jej wierzytelności od M. D., a jego ocena co do autentyczności podpisu na upoważnieniu mogła być wynikiem sugestii

a nawet pomyłki (wszakże nie śledził dokładnie czy chora samodzielnie kreśli podpis na upoważnieniu). Dalej stwierdzić należy, że okoliczności popełnienia tych czynów wiążą się niewątpliwie z faktem potrzeby dochodzenia roszczeń

w postępowaniu sądowym. Jak się bowiem okazało dłużnik M. D. mimo podejmowanych przez oskarżonego J. K. wysiłków kategorycznie odmawiał (czynił to zresztą do końca procesu cywilnego) zwrotu pożyczonych od B. K. 20.000 zł.

Roszczenie to natomiast – co bardzo istotne okazało się jak najbardziej zasadne, czego dowodem jest prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Legnicy z dnia 24.01.2013 r. sygn. akt I C 148/12 – zasądający na rzecz powoda żadaną od dłużnika kwotę. (k. 12, k. 13).

Oceniając z kolei postać zamiaru oskarżonych to mimo, że działali umyślnie, bardziej istotną w tym względzie pozostaje ich motywacja.

Trzeba bowiem z całą mocą podkreślić, że celem zachowania oskarżonych na pewno nie było podważenie wiarygodności dokumentu, czy uderzenie w pracę organów wymiaru sprawiedliwości.

Chodziło im bowiem o dochodzenie uzasadnionych faktycznie i prawnie należności, a wstąpienie na drogę sądową było podyktowane postawą dłużnika, który uparcie odmawiał zwrotu należnych J. K. pieniędzy.

Tak więc doszukując się elementów emocjonalnych objaśniających dlaczego popełnili tego rodzaju czyny należy wskazać na istnienie z punktu widzenia elementarnej sprawiedliwości społecznej pobudek zasługujących na szczególnie uwzględnienie przy wartościowaniu stopnia społecznej szkodliwości ich zachowania.

Niezależnie od przytoczonych wyżej uwag, patrząc na sprawę z bardziej odległej perspektywy trzeba podkreślić, że wyrok skazujący każdego z oskarżonych w świetle wszystkich przytoczonych wyżej okoliczności pozostaje z punktu widzenia odbioru społecznego rażąco niesprawiedliwy. Wszak roszczenie wobec zobowiązanego M. D. było uzasadnione, proces cywilny w trakcie którego oskarżeni formalnie wypełnili znamiona zarzucanych im czynów stanowił rezultat postawy zobowiązanego, a jak wskazuje uzasadnienie prawomocnego wyroku sądu cywilnego zachowania obu oskarżonych nie miały żadnego wpływu na korzystny dla J. K. wynik toczącego się przed tym sądem postępowania. W tej sytuacji kierując się przedstawionymi wyżej motywami, należało uznać, że stopień społecznej szkodliwości zarzucanych oskarżonym J. K. i P. N. czynów nie przekroczył progu znikomości. Stąd zaskarżony wyrok uchylono a postępowanie karne wobec obu oskarżonych na podstawie art. 1 § 2 kk w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 kpk zostało umorzone. O kosztach orzeczono w oparciu o treści art. 632 pkt 2 kpk.